

БЕСЕДА СВЕТОГ АВГУСТИНА ПРОТИВ ПЕЛАГИЈАНСТВА

Александар Милојков*
Архиепископија
београдско-карловачка

Апстракт: После осуде пелагијанске јереси од стране папе Инокенђија I и Синода Свете Синолице 417. године, Свети Августин Ипонски изговорио је литургијску беседу против пелагијанства у којој је изнео учење против шезишне пелагијанске заблуде, по којој се Божја благодат даје човеку сходно његовим заслугама. Насупрот пелагијанству, Августин представља Божју благодат као незаслужени дар Бога човеку. Тај дар укључује како саму човекову веру, тако и испрајавање у тој вери до краја. У овом раду читаоцима доносимо превод наведене беседе на српски језик.

Кључне речи: Свети Августин, Пелагије, пелагијанство, Божја благодат.

Беседу против пелагијанства (Беседа CXXXI или како превод њеног целовитог назива у Мињовој Патрологији на српском језику гласи – Беседа 131. на речи Јеванђеља по Јовану, глава 6, стихови 54–56, Ако не једете шело, ишд., и на апостолске речи и речи Псалама, против пелагијанаца),¹ епископ Ипона Августин изговорио је за Трпезом Светог Кипријана у девете календе месеца октобра 417. године, на дан Господњи, односно у недељу (Habitus ad mensam S. martyris Cypriani, IX calendas octobris, die dominica (c))². Беседа је изговорена на самој Светој Ли-

* amteolog@gmail.com.

¹ Sancti Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi, *Sermo CXXXI (a). De verbis Evangelii Joannis, cap. VI, 54–66, Nisi manducaveritis carnem, etc, deque verbis Apostoli et Psalmorum, contra Pelagianos (b)*, PL 38, 729.

² Датирање и место Беседе преузето је, како се наводи у Мињовој Патрологији, из старих рукописа библиотеке Манастира Светог Крста у Јерусалиму (помиње се монашки ред Цистерцита или Белих монаха), фуснота (c), PL 38, 729.

тургији.³ Она само у свом уводном делу има за тему тумачење одељка из Јеванђеља по Јовану 6, 54–56; будући да Августин, врло смислено, надовезује на Христову „тешку беседу“ о једењу Његовог Тела и пијењу Крви Његове, критику пелагијанства.

У спору са пелагијанством Августин је у својим бројним списима расправљао више тема. Као главне теме те расправе могле би се истаћи: 1) човекова слобода одлучивања у стању пре и после пада (првородног греха); 2) карактер Божје благодати (шта она тачно представља) и њен однос према људској слободи одлучивања; 3) питање самодовољности човекове слободе одлучивања након пада, у погледу имања вере и истрајности у вери (или да ли благодати претходе људске заслуге); 4) питање Божјег промисла, предзнања и предодређење; 5) првородни грех и његове последице по читаво човечанство; 6) са последњим је у вези и јако важна тема стања новорођенчади (у односу на првородни грех) и потреба њиховог крштења; 7) питање брака, полности и рађања деце и 8) спасење старозаветних праведника. Ово су главне теме које је Августин расправљао са пелагијанством у више својих списа, у периоду од 412. до 429. године.⁴ Ово је, уопште узевши, и фокус периода када се пелагијанство ширило од Рима, преко Африке до Јерусалима и када су различити помесни црквени Сабори, а на крају и Трећи васељенски сабор осудили ову јерес.

Две су личности нарочито важне за настанак и ширење пелагијанства. То је, пре свега, Пелагије по којем је пелагијанство и добило име. Наиме, он је рођен око 354. године у Ирској или Британији. Био је веома образован и добар познавалац латинског и грчког језика. За њега налазимо податак да је био хришћански мирјанин,⁵ а можда и

³ Израз „за Трпезом“ (*ad Mensam*), који се наводи у Мињовој Патрологији, могао би да значи место беседе — храм посвећен Светом Кипријану. Међутим, такође би могао значити и литургијску трпезу, односно литургијски спомен Светог Кипријана. Но ипак, будући да се у наведеној фусноти у Мињовој *Патрологији* помиње време и *месито* (*locum*) беседе, мишљења смо да ово *ad Mensam* треба разумети као олтарски простор, односно храм посвећен Светом Кипријану.

⁴ Кључне Августинове списе против пелагијанства смо, у међувремену, превели на српски језик и планирамо њихово објављивање. То су следећи списи: *De Gratia Christi et de Peccato Originali* — *О Христовој благодати и о Првородном греху* (418. година); *Contra Duas Epistolas Pelagianorum* — *Против два пелагијанска писма* (420. година); *De Gratia et Libero Arbitrio* — *О благодати и слободи одлучивања* (426. или 427. година); *De Correctione et Gratia* — *О њрекору и благодати* (426. или 427. година); *De Praedestinatione Sanctorum* — *О ѡредогређењу Свештих* (428. или 429. година); поред *Беседе против пелагијанства*, која је пред нама, превели смо и два Августинова писма игуману Валентину (*Epistula CCXIV* и *CCXV*) из 426. или 427. године, такође на тему пелагијанства.

⁵ Marijan Mandac, *Sveti Augustin — život i djelo* (Zagreb — Split: Kršćanska sadašnjost — Služba Božja, 2019), 28.

монах.⁶ У сваком случају, о њему се бележи да је живео аскетским животом. Пелагије је један период живота провео у Риму (384–409), одакле се, из страха од варварске најезде, сели у северну Африку, где се у Картаги среће и са Светим Августином. Из Африке се Пелагије сели у Јерусалим, у манастир чији је предстојатељ био чувени Руфин Аквилејски. У Јерусалиму је живео до 418. године и о њему се потом поуздано не зна ништа. Претпоставља се да је година његовог упокојења 422.⁷

Против Пелагијевог учења писали су како Августин Ипонски, тако и Јероним Стридонски. Овај други је и тужио Пелагија Епископу јерусалимском Јовану, али је Пелагије избегао осуду 415. године. Како је блаженог спомена Епископ Атанасије (Јевтић) забележио у својој *Папиролији* 4: „Пелагије се вешто извинио, а Јован се пријатељски понео према Пелагију и успео да га убеди да прихвати да је за безгрешни хришћански живот неопходна божанска благодат, што је Пелагије раније одбацивао“.⁸ Пелагије је избегао осуду и на другом сабору у Диоспољу, исте године. Сабор га је „прогласио правоверним“,⁹ „јер се сам одрекао неких својих застрахења, а на нека је дао задовољавајуће објашњење“.¹⁰

Мишљење Епископа Атанасија да се Пелагије на овим саборима „вешто извинио“, делио је и Свети Августин. На више места у својим списима против пелагијанства Августин доводи у питање искреност Пелагијевог одрицања од јереси. Тако, на пример, у спису *О благодати и слободи одлучивања*, Августин пише:

„Додуше, на Истоку, то јест у провинцији Палестини, у којој се налази град Јерусалим, када је лично Пелагије испитиван од стране епископа, није се усудио да [поменуто учење] потврди. Наиме, међу мноштвом оног што му је приговорено, био је и приговор да је говорио како се благодат Божја даје сходно нашим заслугама, што је тако страно католичанском учењу и представља непријатељство према Христовој благодати; те да није анатемисао то што му се приговорило, сам би због тога био анатемисан. Али његово анатемисање је било лажно, као што показују његове касније књиге, у којима он ге-

---

⁶ Атанасије Јевтић, *Папиролија* 4 (Београд — Требиње — Лос Анђелес: Православни богословски факултет Универзитета у Београду — Епархија захумско-херцеговачка — Епархија западноамеричка, 2019), 292.

⁷ Mandac, *Sveti Augustin*, 29.

⁸ Јевтић, *Папиролија* 4, 293.

⁹ Mandac, *Sveti Augustin*, 28.

¹⁰ Јевтић, *Папиролија* 4, 293.

нерално ништа друго није бранио до [став] да се благодат Божја даје сходно нашим заслугама.“¹¹

Пелагијанство, дакле, није формално осуђено у лику свог оснивача, већ у лику једног од његових најпознатијих и најјевновнијих ученика Целестија. Целестије је био монах, образован у световним и у телешким наукама. Непосредно пре свог приступања монаштву, бавио се адвокатуром у Риму. Из Рима, преко Сиракузе, Целестије долази у Африку, у Картагу 410. године. Ту је најпре тужен епископу Августину¹² за ширење пелагијанства, од стране миланског ђакона Павлина. Добар део записника са овог црквеног процеса против Целестија доноси нам Свети Августин у свом спису *О њвородном греху (De peccato originali)*. Целестије је на том сабору у Картаги осуђен 411. године и изопштен из Цркве. Он се из Картаге упутио у Ефес 415. године, а потом и у Цариград. Из оба града је протеран због ширења пелагијанства. Из Цариграда се враћа у Рим, где га папа Инокентије I званично изопштава из Цркве.¹³

Управо на ово званично изопштење Целестија из Цркве од стране папе Инокентија, Августин мисли када у последњем параграфу Беседе која је пред нама каже: „Јер о овом случају су већ два сабора [саборска мишљења] послата пред Апостолску Катедру, одакле су стигли и писани одговори. Случај је завршен — о, да се једном заблуда оконча!“¹⁴ Два наведена сабора јесу локални афрички сабори — претходно поменути у Картаги и још један који је одржан у данашњем Алжиру (тадашњој римској провинцији Нумидији), у граду Мила (на латинском *Milevum* или на грчком *Miraeon*), оба одржана за време понтификата папе Инокентија I. Из ове последње Августинове реченица настала је добро позната изрека *Roma locuta, causa finita est* (Рим је рекао, случај је завршен), која се приписује Августину, често као потврда у прилог папском, односно римокатоличком разумевању еклесиологије. Међутим, тешко да је Августин тако нешто имао на уму. Прво, он није изговорио речи које доноси наведена изрека. Из читаве реченице његове речи су само ове — *causa finita est* (случај је завршен). Према нашем

¹¹ Sancti Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi, *De gratia et libero arbitrio. Ad Valentinum et cum illo monachos, Liber unus (a)*, Caput 5, 10; PL 44, 887–888. Превод са латинског изворника је наш.

¹² Имењак, али се не ради о Августину Ипонском, већ о истоименом епископу Картаге.

¹³ Уп. Mandac, *Sveti Augustin*, 30–31.

¹⁴ S. Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi, *Sermo CXXXI (a). De verbis Evangelii Joannis, cap. VI, 54–66, Nisi manducaveritis carnem, etc, deque verbis Apostoli et Psalmorum, contra Pelagianos (b)*, PL 38, 734.

скромном мишљењу, *случај је завршен* јер је након одлука локалних афричких сабора дошао до коначне, можемо рећи апелационе инстанце, а то је била Римска катедра, под чијом је јурисдикцијом свакако била северна Африка.

Након ове осуде и смрти папе Инокентија, Целестију је пошло за руком да пред новим папом Зосимом и римским синодом ипак, исте године (417), своје учење прикаже као православно. Након реакције афричких епископа, папа Зосима је поново сазвао сабор 418. године. Целестије је одбио да се појави на овом сабору, те је осуђен. Такође, осуђен је и од папе Целестина 424. године и тада је послат у прогонство. Склонио се у Цариград код Несторија, али је коначно осуђен и на Трећем васељенском сабору (када је осуђен и сам Несторије, због своје христолошке јереси), у Ефесу, 431. године. Напоменимо да је на овај Сабор био позван и Епископ ипонски, Свети Августин, што говори какав је углед уживао као епископ и теолог. Нажалост, Августиново упокојење 430. године спречило га је да узме учешћа у Трећем Васељенском сабору.

Између претходно наведених тема против пелагијанства, Августин у Беседи која је пред нама тежишно говори о односу Божје благодати и човекових заслуга — аргументујући, насупротив Пелагију, да се благодат не стиче заслугама, већ да представља дар Божји човеку. Том дару припада и сама вера — дакле, и то што је човек верник представља благодат Божју, а не заслугу самог човека. У вези са горе изложеним, Августин покреће врло важно питање у другом параграфу Беседе. Наиме, ако је вера дар, да ли то значи да је благодат принуђујућа за човека? Вера јесте дар, али то не значи да је благодат принуђујућа (наметљива) за човека. Августин за благодат каже да је слатка и привлачна и да је као таква здружена са људском жељом. Овде се отвара питање синергије Бога и човека, које Августин детаљно образлаже у другим својим списима против пелагијанства.¹⁵

Неопходно је у иницијалној фази не само имати веру, него и истрајати у вери до краја, што према Августину, такође припада Божјој благодати. Све ово, наравно, не негира постојање човекове слободе одлучивања. Августин ће и ову велику тему детаљно анализирати у својим бројним списима против пелагијанства. У овој Беседи су више изнете основне тезе против пелагијанског учења, док се њихова детаљна анализа, како рекосмо, налази у другим, обимнијим Августиновим

---

¹⁵ Овом темом смо се бавили у нашем раду: Aleksandar Milojkov, "The Concept of Synergy in the Triadology and Anthropology of Saint Augustine", *Philotheos* 21.1 (2021), 15–63.

списима против пелагијанства, које смо превели и који ће ускоро бити доступни српској теолошкој и уопште заинтересованој читалачкој јавности. Треба истаћи да основни метод који Свети Августин користи у свим списима против пелагијанства није филозофска спекулација, већ библијска егзегеза. Дакле, одговоре на сва горе наведена питања која је Августин расправљао у вези са пелагијанством, он налази у речима библијског открићења — од учења о Божјој благодати до још тежих питања каква су Божја промисао, предзнање и предодређење. Следствено, проучавање и вредновање Августинових тумачења ових великих питања, неминовно изискује и упоредни сусрет, објашњење и одређење према библијским истинама на које се епископ Ипона позивао. Дакле, подробније истраживање Августинових списа против пелагијанства неминовно нас води у библијску егзегезу. Једино исправна и веродостојна библијска егзегеза поводом наведених питања, може помоћи на пољу одговарајућег објашњења Августинових ставова против пелагијанства, односно његове библијске егзегезе. Уколико игноришемо да је неопходно темељно тумачење библијских места на која се Августин позива, те уколико пренебрегавамо важност становишта да ли Библија заиста говори да је и вера дар Божји и да ли говори о постојању Божјег предзнања и предодређења, мишљења смо да онда немамо права ни да критикујемо дотично Августиново тумачење, односно његове ставове против пелагијанства. Таква критика, без проницања у бројна библијска места која Августин наводи, била би заснована на пукој филозофској спекулацији — а то није био Августинов метод у расправи са пелагијанством.

Тема Августиновог списатељства против пелагијанске јереси је, према нашем мишљењу, потпуно неистражено подручје, када је у питању наша, домаћа теолошко-академска средина. Овај превод представља скромни покушај кретања ка првом степену и лаганом отварању врата на путу истраживања овог обимног и веома важног Августиновог списатељског опуса, о којем углавном имамо посредна знања, без икаквог, или бар без озбиљног додира са самим изворним текстовима. Отуда сматрамо да међу нама постоје и многе, често врло неутемељене предрасуде, које су настале углавном путем прихватања калвинистичке рецепције ове велике теме код Светог Августина. Једини исправан начин да све те предрасуде преиспитамо на научан и интелектуално одговоран начин, јесте да научно и критички узмемо са задршком све интерпретације, уз помоћ којих смо се учили о Августиновом богословљу и да се усредсредимо искључиво на његове изворне текстове и одважимо на једну сопствену, православну богословску интерпретацију мисли овог грандиозног Оца и учитеља Цркве.

Свети Августин

Беседа 131. на речи из Јеванђеља по Јовану, глава 6, стихови 54–66;
Ако не једете тело, итд., и на апостолске речи и речи Псалама,
против пелагијанаца, одржана за Триезом Светог мученика Кипријана,
деветих календи месеца октобра, на дан Господњи

Света тајна Тела и Крви Христове.

1. Чули смо истинског Учитеља, божанског Искупитеља, Спаситеља рода људског, који нам препоручује нашу цену, Крв своју. Говорио нам је, на име о свом Телу и Крви; рекао је да је Тело храна, а да је Крв пиће. Верници препознају Свету тајну вере. А шта они који чују, чују другачије од онога што чују? Дакле, када, препоручујући такву храну и такво пиће, рече: *Ако не једете тело моје и не пијете крви моје, нећете имати живота у себи* (Јн 6, 53)¹⁶ (и ко би други осим самог Живота могао говорити овако о животу? Но, оним људима, који су лаж сматрали животом, Он ће бити смрт а не живот); његови ученици су били саблажњени, не сви, већ многи, говорећи између себе: *Ово је шврда беседа, ко може слушати?* (Јн 6, 60). А када је сам Господ ово сазнао и чуо роптања таквог размишљања, галамцијама који су тако размишљали није одговорио гласно, тако да они сазнају да су чути, те да престану са таквим размишљањима. Шта је дакле одговорио? *Зар вас ово саблажњава? А шта ако видите Сина Човечијег да одлази горе где је пре био?* (Јн 6, 61–62). Шта Он хоће да овим каже о себи: *Зар вас ово саблажњава?* Мислите да ћу од овог мог тела које видите начинити делове, да ћу удове своје исећи и вама дати? Шта је са овим хтео: *А шта ако видите Сина Човечијег да одлази горе где је пре био?* Засигурно да онај који може да се целовит вазнесе [на небо], не може бити поједен. Дакле, дао нам је од свог Тела и Крви здраво ојачање и укратко разрешио тако велико питање своје целовитости. Нека дакле једу који једу и нека пију који пију; нека буду гладни и нека буду жедни — Живот нека једу, Живот нека пију. Оно *јести* је пресаздање — али пресаздаваш се тако, да не нестаје оно одакле се пресаздаваш. Оно *пији* шта је, ако није живети? Једи Живот, пиј Живот — имаћеш живот и тај живот је целовит. Тада ће штавише ово бити, то јест, да ће Тело и Крв Христова бити живот сваког понаособ; оно што се видљиво, мада у Светој тајни прима, то се у самој истини духовно једе и духовно пије. Јер чули смо самог Господа који каже: *Дух је оно што оживљава, тело не може користити ништа. Речи које вам ја говорим дух су и живој су. Али има, каже, међу вама неких који не верују* (Јн 6, 63–64). Они и рекоше: *Ово је шврда бе-*

---

¹⁶ Јеванђелски текст наведен је према Августиновом цитату.

сега, ко може слушати? Тешка је, али тешкима — то јест, невероватна је, али неверујућима.

Вера је дар Божји. Дражесна [слатка] силовитост благодати.

2. Али поучио нас је такође и да *веровати* припада дару, а не заслуги: *Зајмо сам вам, каже, рекао да нико не може доћи к мени ако му не буде дано од Оца мојега* (Јн 6, 60). Тамо пак где је ово Господ рекао, ако се присетимо јеванђелског одељка који је изнад наведеног, наћи ћемо Његове речи: *Нико не може доћи мени ако га не привуче Отац који ме посла* (Јн 6, 44). Није рекао: *поведе*, него *привуче*. Ова силовитост бива у срцу, не у плоти. Шта се онда чудите? Веруј и доћи ћеш; љуби и бићеш привучен. Не испитујте ову силовитост као безнадежну и наметљиву — слатка је и дражесна је; сама те дражесност привлачи. Не бива ли овца привучена, када јој се гладној укаже трава? И мислим да то није подстакнуто телом, него се здружује са жељом. Тако и ти дођи Христу — не размишљај о дугим путовањима; где верујеш, тамо ћеш стићи. Јер до Оног који је свуда, стиже се љубављу, а не крстарењем. Тако, будући да је такво путовање препуно таласа и лошег времена различитих искушења, веруј у Распетог, да би твоја вера могла да се успне на дрво. Нећеш потонути, него ће те дрво понети.¹⁷ Управо тако је, у таквим таласима овога века, крстарио онај који рече: *А ја далеко било да се чим грујим хвалим, осим Крстом Госиода нашег Исуса Христа* (Гал 6, 14).

Ни вера ни исправан живот не стичу се сопственим снагама.

3. Чудно је пак што се у споменутом Христовом распећу чују две ствари, једна се унизује, а друга се уздиже. То што се унизује, приписује се себи; то што се уздиже не треба себи присвајати. Чуо је наиме истинског Учитеља: *Нико не може доћи к мени ако му не буде дано од Оца мојега* (Јн 6, 65). Нека се радује, јер је дато; нека да благодарење срцем смиренним, а не надутим; да не би гордошћу изгубио оно што је смирењем заслужио. Јер и они који већ у овом животу ходе правим путем, ако би то приписали себи и својим снагама, са тог пута нестају. Стога, учећи нас смирењу, Свето Писмо преко апостола каже: *Са страхом и шрејешом традише сјасење своје* (Фил 2, 12), те да због тога

¹⁷ Латински израз *lignum* значи дрво, дебло, али и дрвену грађу, нешто што је направљено од дрвета. Стога, у овом контексту, *дрво* треба разумети прво као алузију на Христов Крст, а потом и на Цркву као дрвену лађу која плови по мору и која је, заправо, изграђена Крстом (дрветом) Христовим. Дакле, порука коју кроз ову метафору Августин преноси била би следећа: *Веруј у Распешога, у Крст (дрво) Христов, како би могао да досиеш у Цркву. Једино иако нећеш пошонути, већ ће те Црква као лађа, морем повести*. Односно, у Цркви ћеш се *једино сачувати од „таласа и лошег времена“ — што јест од различитих искушења*.

што је рекао *īрадиѡше*, не би додељивали ишта себи, у наставку је додао: *Јер Бої је онај који чини у вама и да хоћеѡше и да ѡвориѡше ѡо* [Њеїовом] блаїовољењу (Фил 2, 13). *Бої је онај који чини у вама*; стога: *са сїѡрахом и ѡреїеѡшом* и долину правите, и обилну кишу примајте. Удубљења се испуњавају, а висине пресушују.¹⁸ Благодат је киша. Зашто се онда чудиш што се Бог противи гордима, а смиренима даје благодат (уп. Јак 4, 6)? Стога: *са сїѡрахом и ѡреїеѡшом*, то јест са смирењем. *Не ѡноси се, неїо се бој* (Рим 11, 20). *Бој се*, да би се испунио; *не ѡноси се*, да не би пресушио.

Да би се ходило правим путем, потребно је оправдање благодаћу.

4. Али, кажеш, већ ходим тим путем; [некада] беше потребно да научим, [односно] беше потребно да кроз учење Закона сазнам како да се владам, а сада имам вољну слободу одлучивања; ко ће ме од тог пута одвојити? Ако би пажљиво читао, наћи ћеш једног који је неким својим изобиљем, које је ипак претходно добио, почео да се преузноси. Међутим, Бог је одузео милост коју је претходно дао, како би тај могао да се учи смирењу. Тај човек је заиста изненада остао сиромашан и сетио се и исповедио Божју милост, рекавши: *И ја рекох у изобиљу свом: нећу ѡроїасѡши довека* (Пс 30, 6). *Ја рекох у изобиљу свом*. Али *ја рекох*; то јест човек је рекао: *Сваки је човек лажа* (Пс 116, 11; Рим 3, 6). *Ја рекох*. Дакле: *Ја рекох у изобиљу свом*; толико беше изобиље да сам могао чути да ово каже: *Нећу ѡроїасѡши довека*. Шта потом следи? *Вољом Твојом, Госїоде, їора моја сїѡјаше ѡврго*. *Ти ѡак одврати лице своје од мене и ја се смеѡох* (Пс 30, 7). Показао си ми, вели, да оно у чему изобиловах од тебе беше. Показао си ми одакле треба да тражим, коме треба да припишем то што примам, коме дугујем благодарење, ка коме треба жедан да похитам, одакле треба да се испуним и то што сам испуњен код кога треба да чувам. *Чуваћу код Тебе снаїу моју* (Пс 59, 9), код Тебе, обилни Дародавче, којим се испуњавам, код Тебе, чијим спасењем нећу пропасти. *Чуваћу код Тебе снаїу моју*. Да би ми ово показао: *Ти одврати лице своје од мене и ја се смеѡох*. *Смеѡох се* јер се сасуших; сасуших се јер сам се преузносио. Реци дакле [да си] сув и безводан, да се поново испуниш: *Душа је моја као сува земља ѡред Тобом* (Пс 143, 6). Реци: *Душа је моја сува земља ѡред Тобом*. Јер си ти претходно рекао, а не Господ: *Нећу ѡроїасѡши довека*. Ти си био рекао, имајући предрасуду да је то од тебе; али није од тебе, иако мислиш као да је од тебе.

¹⁸ Под удубљењем Августин мисли на смирење и сопствену кенозу, а под узвишењима гордост. Дакле, благодат испуњава оне који су смирени и који себе не преузносе — метафорично као што киша испуњава удубљења у земљи.

**Онај који ходи правим путем, ако то приписује себи,
нестаје са правог пута.**

5. Шта онда говори Господ? *Служиће Господу са страхом и радујће се с шрејетом* (Пс 2, 11). Тако и апостол [каже]: *Градиће сјасење своје са страхом и шрејетом, јер Бој је онај који чини у вама* (Фил 2, 12–13). Дакле: *Радујће се са шрејетом. Да се не разгневи Господ* (Пс 2, 11–12). Видим да ово са виком наслућујете. Јер знате шта ћу рећи, па са виком наслућујете. А одакле вам ово, ако није од Оног којем кроз веру долазите? Дакле, Он ово каже: Слушајте оно што сте научили; ја не поучавам, него се кроз проповед подсећам; наравно да не поучавам, јер сте научили; нити подсећам, јер сте запамтили, већ заједно говоримо оно чега се са нама придржавате. Ово говори Господ: *Прихватиће учење и радујће се, али: са шрејетом*, како бисте се свагда покорно придржавали онога што сте прихватили. *Да се не разгневи Господ*, посебно због гордости оних који себи приписују оно што имају, не дајући благодарење Ономе од кога имају. *Да се не разгневи Господ и да не нестане са њавој љуша* (Пс 2, 12). Зар није рекао: Ако разгневите Господа, нећете ни доћи до правог пута? Зар није рекао: Ако разгневите Господа, неће вас ни водити правим путем, или неће вас ни примити на прави пут? Немојте се гордити зато што већ њиме ходите, да не би са њега и нестали. Каже, *да не нестане са њавој љуша. Када брзо буде љануо њев њетов* изнад вас (Пс 2, 12). Не задуго. Када се гордите, тада губите оно што сте примили. Човек који је овим преплашен као да жели да каже: Шта онда да чиним? Следеће: *Благо свима који се у Њега уздају* (Пс 2, 12); не у себе, већ: у Њега. Благодаћу смо спасени, односно није од нас, него је дар Божји (уп. Еф 2, 8).

**Против пелагијанства. Опроштење грехова на крштењу.
Слабост после крштења.**

6. Можда бисте рекли: Шта то [човек] жели за себе па он ово често говори? Поново и трећи пут ово: готово да никада не прича, осим када ово говори. Дај Боже да говорим без разлога. Људи су наиме неблагодарни према благодати, приписујући много тога потребитој и рањеној природи. Истина је да је човек, када је саздан, примио велике силе слободе одлучивања, али их је грехом изгубио. Пао је у смрт, постао је слаб, разбојници су га полумртвог оставили на путу; подигао га је на своју теретну марву Самарјанин који је пролазио, а који се тумачи као *Чувар*; још га је довео до крчме. Ко се подиже? Онај који се још увек збрињава. Али, каже, доста ми је што сам на крштењу добио опроштај свих грехова. Није ли окончана слабост, када је избрисана неправедност? Примио сам, каже, опроштај свих грехова. Заиста је тако. Свеко-

лики греси су избрисани на крштењу, баш свеколики, изречени, учињени, помишљени, свеколики су избрисани. Али ово се сипало на путу: уље и вино. Застајете, возљубљени, [да видите] како је онај полумртав човек на путу, којег су ранили разбојници, био утешен, примајући уље и вино на ране своје (уп. Лк 10, 30–35). Заиста су му повреде већ биле превијене, а ипак се његова слабост лечи у крчми. Ако препознајете, крчма је Црква. Само крчма, јер живљењем кроз њу пролазимо — дом ће бити тамо одакле никада нећемо отићи, када здрави будемо стигли у Царство небеско. За сада смо с радошћу збринути у крчми, да се још увек као слабаши не хвалимо здрављем. Ништа друго гордошћу не бисмо могли учинити, осим да се никада том негом не излечимо.

Четири добра од благодати: опроштај грехова, лечење слабости, ослобођење од сваке кварљивости и похоте.

7. *Блајосиљај, душо моја, Госјода.* Реци души својој, реци: Још увек си у овом животу, још увек носиш крхко тело, још увек тело, које је пропадљиво притиска душу (уп. Прем 9, 15). Све време сте, након целовитог опроштаја, примали лек молитве, јер док се твоје слабости лече, још увек говориш: *Ојросји нам дујове наше* (Мт 6, 12). Реци онда души својој да се смири у долинама, да се не уздиже на брда; реци души својој: *Блајосиљај, душо моја, Госјода и не заборављај сва уздарја њејова* (Пс 102, 2). Која уздарја? Реци, наброј, заблагодари. Која уздарја? *Он бива милосјив јрема свим безакоњима јивојим* (Пс 102, 3). Ово је учињено на крштењу. Шта са овим бива? *Он исцељује све слабосји јивоје* (Пс 102, 3). Ово бива што ја признајем [своје слабости]. Али доклегод сам овде, тело које је пропадљиво притиска душу. Реци онда и оно што следи: *Он избавља од јројадљивосји живој јивој* (Пс 102, 4). Шта остаје након избављења од пропадљивости? *Када се ово расјадљиво обуче у нерасјадљивосји, и ово смрјино обуче у бесмрјиносји, онда ће се исјунити она реч шјио је најисана: Победа јројдре смрји. Где ји је, смрји, борба?* (1Кор 15, 54–55) Овде је тачно [речено]: *Где ји је, смрји, жалац?* Тражиш њено место и не налазиш. Шта је жалац смрти? Шта значи: *Где ји је, смрји, жалац?* [Значи:] Где је грех? Тражиш и нигде га нема. *А жалац је смрји грех* (1Кор 15, 56). Речи су апостолске, а не моје. Тада ће се рећи: *Где ји је, смрји, жалац?* Нигде неће бити греха, нити што би те шчепало, нити што би те напало, нити што би ти заголицало савест. Тада се неће говорити: *Ојросји нам дујове наше* (Мт 6, 12). Него шта ће се говорити? *Госјоде Боже наш, мир нам дај, јер си нам сва уздарја дао* (Ис 26, 12).

Последње добро благодати, круна правде.

8. Напокон, након избављења од сваке пропадљивости, шта преостаје, осим круне правде? Она [правда] заиста преостаје, али такође у њој или под њом не може бити надута глава, која би примила круну. Чуј, обрати пажњу на Псалам, који не жели круну на надувену главу. Пошто је најпре рекао: *Он избавља од штрулежностии животи твојој*; Псалам [потом] вели: *крунише те* (Пс 103, 4). Сада би се о овом *крунише те* могло рећи: признају се моје заслуге, снага је моја ово учинила — узвраћа се дуг, не дарује се. Радије чуј Псалам. Наиме и за ово што говориш [Псалам каже]: *Сваки је човек лажа* (Пс 116, 11). Чуј шта Бог каже: *Ко те крунише у сажалењу и милости* (Пс 103, 4). По милости те крунише, што ће рећи из сажалења те крунише. Јер ниси био достојан што си призван, што си призван оправдан и што си оправдан прослављен. *Постоји један осштак по избору благодати. Ако ли је по благодати, онда није од дела, јер благодат већ не би била благодат* (Рим 11, 5–6). *А онеме који ради, не рачуна се плата по благодати, него по дују* (Рим 4, 4). Апостол каже: *не по благодати, него по дују*. Тебе пак крунише у сажалењу и милости — ако су томе претходиле твоје заслуге, Бог ти каже: Испитај боље заслуге своје, и видећеш да су то моји дарови.

Божја правда, која је Јудејима и пелагијанцима непозната.

Благодат је у Старом Завету скривена а у Новом Завету откривена.

9. Ово је дакле правда Божја. *Господње је спасење* (Пс 3, 8), речено је у смислу не као да је Господ спасен, већ да га Он даје онима које чини спасенима; тако се и Божја благодат кроз Господа нашега Исуса Христа, назива правдом Божјом, не због тога што је Господ праведан, већ зато што оправдава оне које од безбожних чини праведним. Заиста и неки који желе да себе називају хришћанима, као некада Јудеји, а још увек не знајући правду Божју, желе да успоставе своје, такође и у нашим временима, у временима отворене благодати, у временима већ откривене раније скривене благодати, у временима већ очигледне благодати, која некада беше скривена у руну. Мало њих видим да су разумели, многе да нису [уопште] разумели, које ја ни на какав начин нећу закинути ћутањем. Један од старих праведника, Гедеон молио је од Бога знак и рекао: *Молим те, Господе, да руно ово, које сављам на ђумно, покисне и да ђумно буде суво* (Суд 6, 36). Збило се: руно је покисло, а цело ђумно беше суво. Ујутро је исцедио руно у зделу; будући да се благодат даје смиренима — научили сте шта је у здели Господ урадио својим ученицима (уп. Јн 13, 5). Исто тако [Гедеон] је молио други знак: *Желим, вели он, да руно буде суво, а ђумно покисло* (Суд 6, 37). И

ово се збило. Врати се у време Старог Завета, благодат је скривена у облаку као киша у руну. Обрати пажњу на време Новог Завета, испитај јудејски народ и наћи ћеш да су као осушено руно; но цела земаљска кугла, попут оног гумна, пуна је благодати, не скривене, већ откривене. Због тога смо принуђени да много бринемо о нашој браћи, која се боре не против скривене већ против очигледне и откривене благодати. Јудејима се опрашта. Шта је са вама, хришћани? Зашто сте непријатељи благодати Христове? Зашто првенствено о себи промишљате? Зашто сте неблагодарни? Јер зашто је Христос дошао? Уистину, да ли ово не беше природа?¹⁹ Не беше ли природа, коју хвалећи многе залуђујете? Али апостол каже: *Ако ѿраведности крoз закон бива, онда Христос узалуд умре* (Гал 2, 21). То што апостол каже о Закону, исто то ми говоримо о [људској] природи: Ако је праведност крoз природу, онда Христос узалуд умре.

Сабори против пелагијанаца.

10. Дакле оно што је речено о Јудејима, то сасвим видимо и код ових [пелагијанаца]. Имају ревност за Бога. *Сведочим им да имају ревности за Бога, али не ѿ расуђивању* (Рим 10, 2). Шта значи: *Не ѿ расуђивању?* [Значи:] *Јер не ѿознајући ѿравде Божје и настѿојећи да своју ѿравду утврде, не ѿкорише се ѿравди Божјој* (Рим 10, 3). Браћо моја, саосећајте са мном. Где се са таквима будете срели, немојте их скривати, нека у вама не буде изопачена милост. Заправо, где такве будете срели, немојте их скривати. Оповргавајте оне који противно говоре, а оне који пружају отпор доводите к нама. Јер о овом случају су већ два сабора [саборска мишљења] послата пред Апостолску Катедру, одакле су стигли и писани одговори. Случај је завршен — о, да се једном заблуда оконча! Дакле, опомињемо да би се они могли обратити, поучавамо да би се они могли изградити, молимо се да би се они могли променити. Да се преобрате Господу...

---

¹⁹ Пелагијанци су говорили да је човек способан за добра дела снагом своје слободне воље, односно по својој, људској природи.

SERMO CXXXI²⁰
DE VERBIS EVANGELII IOANNIS (6, 54–66):
„NISI MANDUCAVERITIS CARNEM“ ETC.,
DEQUE VERBIS APOSTOLI ET PSALMORUM, CONTRA
PELAGIANOS HABITUS AD MENSAM S. MARTYRIS CYPRIANI
IX KAL. OCT. DIE DOMINICA

Corporis et sanguinis Christi sacramentum.

1. Audivimus veracem Magistrum, divinum Redemptorem, humanum Salvatorem, commendantem nobis pretium nostrum, sanguinem suum. Locutus est enim nobis de corpore et sanguine suo; corpus dixit escam, sanguinem potum. Sacramentum fidelium agnoscunt fideles. Audientes autem quid aliud quam audiunt? Cum ergo commendans talem escam et talem potum diceret: *Nisi manducaveritis carnem meam, et biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis* (et hoc diceret de vita, quis alius quam ipsa vita? Erit autem illi homini mors, non vita, qui mendacem putaverit vitam); scandalizati sunt discipuli eius, non quidem omnes, sed plurimi, dicentes apud se ipsos: *Durus est hic sermo, quis eum potest audire?* Cum autem hoc Dominus apud semetipsum cognovisset, et murmura cogitationis audisset, cogitantibus, nec voce sonantibus respondit, ut se auditos esse cognoscerent, et talia cogitare desinerent. Quid ergo respondit? *Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* Quid sibi vult: *Hoc vos scandalizat?* Putatis quia de hoc corpore meo quod videtis, partes facturus sum, et membra mea concisurus, et vobis daturus? Quid: *Si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* Certe qui integer ascendere potuit, consumi non potuit. Ergo et de corpore ac sanguine suo dedit nobis salubrem refectionem, et tam magnam breviter solvit de sua integritate quaestionem. Manducet ergo qui manducant, et bibant qui bibunt; esuriant et sitiunt: vitam manducet, vitam bibant. Illud manducare, reficere est: sed sic reficeris, ut non deficiat unde reficeris. Illud bibere quid est, nisi vivere? Manduca vitam, bibe vitam: habebis vitam, et integra est vita. Tunc autem hoc erit, id est, vita unicuique erit corpus et sanguis Christi; si quod in Sacramento visibiliter sumitur, in ipsa veritate spiritaliter manducetur, spiritaliter bibatur. Audivimus enim ipsum Dominum dicentem: *Spiritus est qui vivificat, caro autem non prodest quidquam. Verba quae locutus sum vobis, spiritus et vita sunt. Sed sunt, inquit, quidam, qui non credunt.* Ipsi dicebant: *Durus est hic sermo, quis eum potest audire?* Durus est, sed duris: hoc est, incredibilis, sed incredulis.

---

²⁰ S. Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi, *Sermo CXXXI (a). De verbis Evangelii Joannis, cap. VI, 54–66, Nisi manducaveritis carnem, etc, deque verbis Apostoli et Psalmorum, contra Pelagianos (b)*, PL 38, 729–734.

Fides donum Dei. Gratiae violentia suavis.

2. Sed ut doceret nos etiam ipsum credere doni esse, non meriti: *Sicut*, inquit, *dixi vobis, nemo venit ad me, nisi cui datum fuerit a Patre meo*. Ubi autem hoc Dominus dixerit, si superiora Evangelii recolamus, invenimus eum dixisse: *Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*. Non dixit: “Duxerit”; sed: *traxerit*. Ista violentia cordi fit, non carni. Quid ergo miraris? Crede, et venis; ama, et traheris. Ne arbitreris istam asperam molestamque violentiam: dulcis est, suavis est; ipsa suavitas te trahit. Nonne ovis trahitur, cum esurienti herba monstratur? Et puto quia non corpore impellitur, sed desiderio colligatur. Sic et tu veni ad Christum: noli longa itinera meditari; ubi credis, ibi venis. Ad illum enim qui ubique est, amando venit, non navigando. Sed quoniam etiam in tali itinere abundant fluctus et tempestates diversarum tentationum; in crucifixum crede, ut fides tua lignum possit ascendere. Non mergeris, sed ligno portaberis. Sic, sic in huius saeculi fluctibus navigabat ille, qui dicebat: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi*.

Nec fides nec bona vita propriis viribus arroganda.

3. Mirum est autem quod praedicato Christo crucifixo, audiunt duo, unus contemnit, alter ascendit. Qui contemnit, imputet sibi; qui ascendit non arroget sibi. Audivit enim a veraci Magistro: *Nemo venit ad me, nisi datum fuerit ei a Patre meo*. Gaudeat, quia datum est: gratias agat danti corde humili, non arroganti; ne quod humilis meruit, superbus amittat. Nam etiam qui iam in ipsa via iusta ambulant, si sibi eam tribuerint et viribus suis, pereunt de illa. Ideo humilitatem nos docens sancta Scriptura per Apostolum dicit: *Cum timore et tremore vestram ipsorum salutem operamini*. Et ne sibi aliquid inde darent, quia dixit: *operamini*, continuo subiunxit: *Deus enim est qui operatur in vobis et velle et operari, pro bona voluntate. Deus est qui operatur in vobis*; ideo: *cum timore et tremore*, vallem facite, imbrem suscipite. Depressa implentur, alta siccantur. Gratia pluvia est. Quid ergo miraris, si Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam? Ideo: *cum timore et tremore*; id est: „cum humilitate“. *Noli altum sapere, sed time. Time*, ut implearis; *noli altum sapere*, ne sicceris.

Gratia iustificato, ut in via iusta ambulet, necessaria.

4. Sed iam, inquis, ambulo viam istam; opus erat ut discerem, opus erat ut per doctrinam Legis scirem quid agerem: habeo liberum voluntatis arbitrium; quis me ab ista via separabit? Si legas diligenter, invenies quemdam de sua quadam abundantia, quam tamen acceperat, extollere se coepisse; Dominum autem misericordem, ut doceret humilitatem, quod dederat abstulisse; illum vero subito inopem remansisse, et miseri-

cordiam Dei recordatione confessum dixisse: *Ego dixi in abundantia mea: Non movebor in aeternum. Ego dixi in abundantia mea. Sed ego dixi; homo dixi: Omnis homo mendax. Ego dixi. Ergo: Ego dixi in abundantia mea; tanta erat abundantia, ut hoc dicere auderem: Non movebor in aeternum. Quid deinde? Domine, in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem. Avertisti autem faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Ostendisti, inquit, mihi quia illud quo abundabam, de tuo erat. Ostendisti mihi unde peterem, cui tribuerem quod acceperam, cui gratias agere deberem, ad quem currerem sitiens, unde implerer, et quo impletus essem ad quem custodirem. Fortitudinem enim meam ad te custodiam, quo te largitore implear, te servatore non perdam. Fortitudinem meam ad te custodiam. Hoc ut ostenderes mihi: Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Conturbatus, quia siccatus; siccatus, quia exaltatus. Dic ergo siccus et aridus, ut rursus implearis: Anima mea velut terra sine aqua tibi. Dic: Anima mea velut terra sine aqua tibi. Tu enim dixeras, non Dominus dixerat: Non movebor in aeternum. Tu dixeras praesumens de te; sed non de tuo, et quasi putabas de tuo.*

Ambulans in via iusta, si id sibi tribuat, perit de via iusta.

5. Quid ergo Dominus dicit? *Servite Domino in timore, et exsultate ei cum tremore. Sic et Apostolus: Cum timore et tremore vestram ipsorum salutem operamini, Deus est enim qui operatur in vobis. Ergo: Exsultate cum tremore. Ne quando irascatur Dominus. Video quia clamando praevenitis. Quid enim dicturus sum scitis, clamando praevenitis. Et hoc unde habetis, nisi quia docuit ad quem credendo venistis? Hoc ergo dicit: Audite quod nostis; non doceo, sed commemoro praedicando: immo nec doceo, quia nostis; nec commemoro, quia meministis; sed simul dicamus quod nobiscum tenetis. Hoc Dominus dicit: Apprehendite disciplinam, et exsultate, sed: cum tremore, ut semper humiles teneatis quod accepistis. Ne quando irascatur Dominus, utique superbis, sibi quod habent tribuentibus, non illi a quo habent gratias agentibus. Ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via iusta. Numquid dixit: Ne quando irascatur Dominus, et non veniatis ad viam iustam? Numquid: Ne quando irascatur Dominus, et non vos perducatur ad viam iustam, aut non vos admittat ad viam iustam? Iam in illa ambulatis, nolite superbire, ne etiam de illa pereatis. Et pereatis, inquit, de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius super vos. Non in longum. Ubi superbis, ibi quod acceperas perdis. His territus homo quasi diceret: Quid ergo faciam? Sequitur: Beati omnes qui confidunt in eo; non in se, sed: in eo. Gratia salvi facti sumus, non ex nobis, sed Dei donum est.*

**In pelagianos. Remissio peccatorum in baptismo.
Languor post baptismum.**

6. Forte dicatis: Quid sibi vult quod hoc saepe dicit? Iterum hoc, et tertium hoc: et prope numquam loquitur, nisi quando hoc dicit. Utinam non sine causa dicam. Sunt enim homines ingrati gratiae, multum tribuentes inopi sauciaequae naturae. Verum est, magnas arbitrii liberi vires homo, cum conderetur, accepit; sed peccando amisit. In mortem lapsus est, infirmus factus est, a latronibus semivivus in via relictus est; in iumentum suum levavit eum transiens Samaritanus, quod interpretatur „Custos“; ad stabulum adhuc perducitur. Quid extollitur? Adhuc curatur. Sed sufficit, inquit, mihi quod in Baptismo accepi remissionem omnium peccatorum. Numquid quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas? Accepi, inquit, remissionem omnium peccatorum. Prorsus verum est. Deleta sunt cuncta peccata in sacramento Baptismatis, cuncta prorsus, dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt. Sed hoc est quod infusum est in via, oleum et vinum. Retinetis, carissimi, semivivus ille in via a latronibus sauciatus, quomodo sit consolatus, accipiens oleum et vinum vulneribus suis. Iam utique errori eius indultum fuit, et tamen sanatur languor in stabulo. Stabulum si agnoscitis, Ecclesia est. Stabulum modo, quia vivendo transimus: domus erit, unde numquam migrabimus, cum ad regnum caelorum sani pervenerimus. Interim in stabulo libenter curemur, non adhuc languidi de sanitate gloriemur; ne nihil aliud superbiendo faciamus, nisi ut numquam curando sanemur.

Gratiae beneficia quattuor: remissio peccatorum, curatio languoris, redemptio ab omni corruptione et concupiscentia.

7. *Benedic, anima mea, Dominum.* Dic animae tuae, dic: Adhuc in hac vita es, adhuc carnem fragilem portas, adhuc corpus quod corrumpitur aggravat animam; adhuc post integritatem remissionis accepisti remedium orationis; adhuc utique dicis, donec sanentur languores tui: *Dimitte nobis debita nostra.* Dic ergo animae tuae, humilis vallis, non erectus collis; dic animae tuae: *Benedic, anima mea, Dominum, et noli oblivisci omnes retributiones eius.* Quas retributiones? Dic, enumera, gratias age. Quas retributiones? *Qui propitius fit omnibus iniquitatibus tuis.* Hoc factum est in Baptismo. Quid fit modo? *Qui sanat omnes languores tuos.* Hoc fit modo: agnosco. Sed quamdiu hic sum, corpus quod corrumpitur aggravat animam. Dic ergo et quod sequitur: *Qui redimit de corruptione vitam tuam.* Post redemptionem de corruptione quid restat? *Quando corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoriam. Ubi est, mors, contentio tua?* Ibi recte: *Ubi est, mors, aculeus tuus?* Quaeris locum eius, et non

invenis. Quid est aculeus mortis? Quid est: *Ubi est, mors, aculeus tuus?* Ubi est peccatum? Quaeris, et nusquam est. *Aculeus enim mortis est peccatum.* Apostoli, non mea verba sunt. Tunc dicitur: *Ubi est, mors, aculeus tuus?* Nusquam erit peccatum, nec quod te capiat, nec quod te impugnet, nec quod conscientiam titillet. Tunc non dicitur: *Debita nostra dimitte nobis.* Sed quid dicitur? *Domine Deus noster, pacem da nobis: omnia enim reddidisti nobis.*

Gratiae postremum beneficium, corona iustitiae.

8. Denique post redemptionem ab omni corruptione, quid restat nisi corona iustitiae? Ipsa certe restat, sed etiam in ipsa vel sub ipsa non sit caput turgidum, ut recipiat coronam. Audi, attende Psalmum, quam nolit corona illa turgidum caput. Cum dixisset: *Qui redimit de corruptione vitam tuam; Qui coronat te,* inquit. Iam hic dicturus eras: *Coronat te,* merita mea fatentur, virtus mea fecit hoc: debitum redditur, non donatur. Audi potius Psalmum. Nam et hoc tu dicis: *Omnis homo mendax.* Audi, Deus quid dicat: *Qui coronat te in miseratione et misericordia.* De miseratione te coronat, de miseratione te coronat. Non enim dignus fuisti quem vocaret, et vocatum iustificaret, iustificatum glorificaret. *Reliquiae per electionem gratiae salvae factae sunt. Si autem gratia, iam non ex operibus: alioquin gratia iam non est gratia. Nam ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Apostolus loquitur: *Non secundum gratiam, sed secundum debitum.* Te autem coronat in miseratione et misericordia: et si tua merita praecesserunt, dicit tibi Deus: *Discute bene merita tua, et videbis quia dona sunt mea.*

Iustitia Dei, quae Iudaeis et pelagianis ignota est. Gratia in V. T. occulta, in N. T. revelata.

9. Haec est ergo iustitia Dei. Quomodo dicitur: *Domini salus,* non qua salvus est Dominus, sed quam dat eis quos salvos facit: sic et Dei gratia per Iesum Christum Dominum nostrum, iustitia Dei dicitur, non qua iustus est Dominus, sed qua iustificat eos quos ex impiis iustos facit. Quidam vero, quomodo aliquando Iudaei, et Christianos se dici volunt, et adhuc ignorantes Dei iustitiam, suam volunt constituere, etiam temporibus nostris, temporibus apertae gratiae, temporibus nunc revelatae prius occultae gratiae, temporibus nunc in area manifestae gratiae, quae aliquando latebat in vellere. Paucos intellexisse video, plures non intellexisse, quos ego nequaquam tacendo fraudabo. Quidam de antiquis iustis Gedeon petivit a Domino signum, et dixit: *Peto, Domine, ut vellus hoc quod in area pono, compluatur, et area sicca sit.* Factum est: complutum est vellus, area tota sicca erat. Expressit mane vellus in pelve; quoniam humilibus datur

gratia: et in pelve nostis quid fecerit Dominus discipulis suis. Item petivit alterum signum: *Volo, inquit, Domine, ut vellus siccum sit, area compluta.* Et hoc factum est. Repete tempus Veteris Testamenti, gratia occulta est in nube, tamquam imber in vellere. Attende modo tempus Novi Testamenti, discute gentem Iudaeorum, quasi vellus siccum invenies: orbis vero totus tamquam illa area plenus est gratia non occulta, sed manifesta. Unde multum plangere cogimur fratres nostros, qui non contra occultam, sed contra apertam gratiam manifestamque contendunt. Ignoscitur Iudaeis. Quid, Christiani? quare inimici gratiae Christi? Quare de vobis praesumentes? quare ingrati? Quare enim Christus venit? Numquid natura hic non erat? Natura non erat, quam multum laudando decipitis? Numquid Lex hic non erat? Sed ait Apostolus: *Si per Legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est.* Quod ait Apostolus de lege, hoc nos istis dicimus de natura: Si per naturam iustitia, ergo Christus gratis mortuus est.

Concilia contra pelagianos.

10. Quod ergo dictum est de Iudaeis, hoc omnino in istis videmus. Zelum Dei habent. *Testimonium illis perhibeo, quia zelum Dei habent, sed non secundum scientiam.* Quid est: *Non secundum scientiam? Ignorantes enim Dei iustitiam, et suam volentes constituere, iustitiae Dei non sunt subiecti.* Fratres mei, compatimini mecum. Ubi tales inveneritis, occultare nolite, non sit in vobis perversa misericordia: prorsus ubi tales inveneritis, occultare nolite. Redarguite contradicentes, et resistentes ad nos perducite. Iam enim de hac causa duo concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est: utinam aliquando finiat error! Ergo ut advertant monemus, ut instruantur docemus, ut mutantur oremus. Conversi ad Dominum...

Библиографија

Извори:

Sancti Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi, *De gratia et libero arbitrio. Ad Valentinum et cum illo monachos, Liber unus (a)*, PL 44, 881–912.

Sancti Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi, *Sermo CXXXI (a). De verbis Evangelii Joannis, cap. VI, 54–66, Nisi manducaveritis carnem, etc, deque verbis Apostoli et Psalmorum, contra Pelagianos (b)*, PL 38, 729–734.

Литература:

Јевтић, Атанасије. *Патрологија 4*. Београд — Требиње — Лос Анђелес: Православни богословски факултет Универзитета у Београду — Епархија захумско-херцеговачка — Епархија западноамеричка, 2019.

Mandac, Marijan. *Sveti Augustin — život i djelo*. Zagreb — Split: Kršćanska sadašnjost — Služba Božja, 2019.

Milojkov, Aleksandar. "The Concept of Synergy in the Triadology and Anthropology of Saint Augustine". *Philotheost* 21.1 (2021), 15–63. <https://doi.org/10.5840/philotheos20212113>

Примљено: 12. 8. 2021.
Исправљено: 29. 12. 2021.
Одобрено: 7. 10. 2021.

SERMON OF SAINT AUGUSTINE AGAINST PELAGIANISM

Aleksandar Milojkov

Faculty of Orthodox Theology, University of Belgrade

Summary: *After the condemnation of Pelagianism by Pope Innocent I and the Synod of the Holy See in 417, Saint Augustine of Hippo delivered a liturgical sermon against Pelagianism. In this sermon, the bishop of Hippo presented teaching against fundamental Pelagian error, according to which God's grace is given to man according to his merits. Contrary to Pelagianism, Augustine presents God's grace as an undeserved gift of God to man. That gift contains both the faith of man himself and preserving that faith to the end as well. In this paper, we bring to readers a translation of that sermon in Serbian.*

Key words: *Saint Augustine, Pelagius, Pelagianism, God's grace.*